

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— "
četrt leta 2-50 "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za peti-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščanja od peti-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Petindvajsetletnica

Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Spominski spis.

Sestavil L. JELENC.

Ta krasno opremljena knjiga z bogato in velezanimivo vsebino je izšla v praznik 25letnice. — Na naslovni strani originalna risba strokovnega učitelja Dragotina Humka. — V tekstu 10 ilustracij. — Cena: broširanemu izvodu 3 K, elegantno vezanemu 4 K, s poštnino 30 vin. več.

Vsak zaveden učitelj in vsaka zavedna učiteljica, ki se zanima za delo naše organizacije, naj si to knjigo naroči. Naroče si jo naj vse naše organizacije in knjižnice. Zaloga ni velika, zato hitite z naročili!

Naroča se pri vodstvu Zaveze v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

Občni zbor „Gorotana“.

Lepo sliko marljivega manjšinskega dela na Koroškem je podal občni zbor »Gorotana«, društva slovenskih koroških akademikov in učiteljev, ki se je vršil dne 14. kimavca pri Trabesingerju v Celovcu. Sorazmerno s pičlim številom članov, s skromnimi silami in gnotnimi sredstvi je društvo res mnogo storilo za narodno stvar na Koroškem. Seve je delo že po svojem značaju tako, da uspehi ne bodejo v oči in ga ne kaže objavljati. V prvi vrsti gre priznanje šolskemu in obrambnemu odseku, v katerih delujejo nekateri starejši člani-učitelji.

Šolski odsek se je bavil s posebno vneto z vprašanjem reforme ljudske šole sploh in posebe še na Koroškem in prišel do popolnoma pozitivnih sklepov, ki bodo podlaga vsemu nadaljnjemu obrambnemu delu na šolskem polju. Izdelal je podroben obrambni program in pripravil pot za organizacijo obrambnega dela na Koro-

škem s sodelovanjem vseh koroških in izvenkoroških učiteljev. Izbral je gradivo za šolski kataster, ki nudi natančno sliko našega položaja.

Obrambni odsek se je mnogo bavil poleg razpečevanja časopisov in knjižničnih zadev z vprašanjem tuiskega prometa na Koroškem ter zbiral gradivo za seznam vseh slovenskih gostilnic, trgovin in obrti. Vrhutega je z vneto razmotrival vprašanje strokovne izobrazbe naše kmetijske mladine in strokovne organizacije slovenskega kmeta. Priredil je tudi par gospodarskih predavanj. Ker so gospodarska vprašanja velevažnega pomena in so dala obrambnemu odseku obilico posla, ki ne sodi v njegov delokrog, se je ustanovil na občnem zboru poseben gospodarski odsek, ki bo nadaljeval pričeto delo.

V podjunskem krožku so se razmotrivala učiteljska stanovsko-politiška vprašanja ter dognala temeljna načela vsake zdrave stanovske politike. V spoznanju, da nam da le krepka organizacija vseh

stanov, posebno še kmetijskega, potrebno odporno silo proti navelu tujca, hoče »Gorotan« pospeševati po svoji moči stanovsko in strokovno organizacijo med koroškimi Slovenci. Lahko trdimo, da je »Gorotan« zavzel napram vsem perečim narodnim vprašanjem trdno, jasno stališče ter po svoje pripomogel, ako pride narodno obrambno delo v vseh njegovih panogah na Koroškem v pravi tir in se vbodoče uspešneje razvija.

»Gorotan« nam je lep dokaz, da se narodni idealizem in navdušenje da združiti z resnim mišljenjem in delom: nikjer ne sovražimo bolj fraz kot na Koroškem, nič nas huje ne peče, nego če nas izvenkoroški narodnjaki, ne da bi se potrudili spoznati naše razmere, naše dobro ljudstvo, našo krasno deželo, pomilujejo, češ, da smo izgubljeni na smrt obsojeni, to so oni, ki imajo v misli le politiško moč in veljavo, a nam je za vsako dušo, ki jo otmemo potujčenju, torej moralni in duševni pogibelji. Naš narodni boj je vseskozi pozitivnega značaja in služi moralni, duševni in gospodarski povzdigi naroda. Narodno idejo z vso njeno sugestivno silo udnijimo narodnemu napredku, zato nas morebitni neuspehi ne potarejo, zato trdovratno zasledujemo svoj smoter; zakaj prepričani smo, da vse, kar storimo iz iskrene ljubezni do naroda, obrodi dober sad v tej ali oni obliki, če danes ne, pa pozneje. Prepričani smo, ko bi se povsod javljali narodni čuti v globoki ljubezni do naroda, t. i. do tlačnega, brezpravnega, gospodarsko in duševno zastalega ljudstva, bi se kmalu našli vsi dobro misleči, vsi poštteni rodofilji k skupnemu delu in obrambi in vsi oni akademiki prepriji o absolutni narodnosti, o narodnosti kot poganstvu, a nespojivosti katoliško-vernega in narodnega mišljenja bi ostali domena nepoboljšljivih ideologov. Dejansko smo narodno vprašanje šele površno obdelali, spoznali nismo dovolj jasno glavnih življenjskih nalog in vprašanj svojega naroda, pač pa naša inteligenca, zarita v nesrečno ideologijo, kaj rada drvi za fantomi, za idejami, ki za nas niso življenjskega pomena, ki se niso porodile kot sad resnega sociološkega študija in socialnega dela,

ampak pod vplivom duševnih smeri, tujih nam po svojem značaju in svojem izvoru. Zato nam je treba poglobljanja in stvarnega dela in naši se bomo, spoznali bomo, koliko skupnega dela nas še čaka.

»Gorotan« je zasnovan na izključno narodni podlagi. Vodilno načelo nam je: združiti slabe naše sile k skupnemu delu in obrambi. V svojem okrilju združuje danes akademike in učitelje najrazličnejšega mišljenja. Vsakdo, ki je voljan delati, je v društvu dobrodošel in najde svoj delokrog, ne da bi moral v načelnih vprašanjih delati najmanjših koncesij. Ni breznačelnost, nejasnost v načelnih vprašanjih, ki nas združuje, marveč življenska potreba. Razumemo one, ki nam v tem oziru kaj očitajo, a oni nas ne razumejo. Preden se je osnoval »Gorotan« na sedanjih podlagi, so njega snovalci zavzeli jasno stališče napram vsem spornim vprašanjem in izločili vse, kar ni vsem skupno, a zagotavljamo lahko: ostalo je še ogromno, ogromno dela. Želimo si poglobljanja idejnega življenja, želimo jasnosti v načelih, a želimo tudi, da ideje zmaguejo z notranjo svojo silo, brez politiškega zastrupljanja duhov, brez politiškega pritiska. Mladine naj ne ovira v njenem razvoju politiška strast in sovraštvo. »Gorotan« prepriča rešitev načelnih vprašanj drugim organizacijam, ki jim lahko svobodno pristopi vsak član, ker si ohrani vsak član popolno svobodo prepričanja, pač pa si je stavil »Gorotan« nalogo, vzgajati svoje člane k politiški treznosti in strpnosti, da prepreči, da zaradi načelnih nasprotstev ne nastane osebna mržnja in sovraštvo in omogoči složen nastop in skupno delo v vseh skupnih zadevah.

Zaradi svojih zdravih temeljev in svojih jasnih smotrov upamo, da bo »Gorotan« tudi v prihodnje vključil skromnim svojim silam uspešno vršil svoje obrambne in druge naloge na Koroškem, da bo iz njega izšla marsikatera iniciativa za ozdravljenje politiških razmer na Slovenskem in da bo uspešno sodeloval pri organizaciji vseh narodnih sil k skupni obrambi naše lepe domovine. Upamo, pa tudi, da bo našel »Gorotan« izven Koroške vedno več prijateljev in — podpornikov.

LISTEK.

† Leopold Ferjan.

In zopet eden! Smrt nič ne izbira. Dne 19. pr. m. je umrl v Olševku ondokajšnji učitelj-voditelj Leopold Ferjan. Pokojnik je bil rojen leta 1875. v Ribnem pri Bledu. Studiral je v Ljubljani in tu napravi zrelostni izpit leta 1897., učno usposobljenost pa je prebil leta 1901. v Gorici.

Svojo prvo službo je nastopil dne 16. oktobra 1897 v Žabnici pri Škofji Loki in je služboval tam do 31. oktobra 1900, narkar se je preselil v Olševke in je tu delal do smrti. Bil je blaga duša, vrl učitelj, dober prijatelj in mož-značaj.

Baš, ko bi se mu bila imela izpolniti tako gorka želja, da se preseli v novo zgrajeno poslopje, ga je dohitela smrt.

Veličasten pogreb je bil priča njegove priljubljenosti med ljudstvom, ki je zanje delal in živel, pa tudi med učiteljstvom. Od blizu in daleč so prihтели tovariši in tovarišice v nenadejano obilem številu, da spremijo tovariša-trpina na njegovi zadnji poti. Udeležba je bila od vseh strani ogromna, in vent, da ga ni bilo Olševčana, ki bi bil ostal doma, Razen učiteljstva in domačinov se je udeležilo pogreba tudi mnogo Kranjčanov. V izprevodu smo videli tudi c. kr. okr. šol. nadzornika K. Simona.

Pred šolo, s katere je vihrala žalna zastava, so zapeli učitelji-pevci pod vodstvom tovariša V. Rusa iz Kranja žalostinko, in odnesli so trpina iz svetišča njegovega uspešnega delovanja v nov, miren dom na pokopališče.

Pogreb so otvorili šolski otroci pod vodstvom ondokajšnje učiteljice, za njimi so šli nosilci mnogobrojnih vencev. Nato krsta, sorodniki, učiteljstvo, ljudstvo...

V cerkvi in na pokopališču je učiteljstvo zapelo še dve žalostinki.

Ob odprtem grobu mu je izpregovoril v slovo tovariš A. Rape iz Ljubljane, ki je bil na tej šoli prednik pokojnika, nekako takole: Leopold, Leopold! Vzdrami se! Ali ne čuješ, da te kliče osamela žena? Ne slišiš li klica tovarišev? Te li ne vzdrami srčni klic otrok, tvojih učencev, ki si jim toliko let skrbel za duševno hrano, ki si jim bil toliko let vzgojevalec, učitelj voditelj?

Ne! Ne odzoveš se tem klicem nikdar več, zakaj s tega mesta ni glasu nazaj, s tega mesta ni odziva, ni odgovora. Podal si roko smrti, posestrimi vsakega človeškega bitja, kakor jo je podal že mnogi drug pred tabo in kakor jo čisto gotovo poda vsak izmed naš, ki kličemo sedaj za Tabo.

Toda naposled! — Ali nai Ti ne privoščimo tega dragocenega miru, tega veličastnega pokoja, ko pa Ti življenski boj,

ki divja danes boli ko kdaj prej, nikdar ne bi mogel dati tako varnega, tako tihega zavetja?

Ah, Leopold! Še pojdejo vihre čez grobove, še bo divjala strast srca, strast življenja, a mirno bo poslej Tvoje srce — saj po smrti ni boja.

Svetilji se bodo vrhovi naših lepih gor, ki si jim bil v podnožju, kjer si živel in delal, gledali bodo na to gomilo, ki krije Tvoje ostanke, in Ti, Leopold, boš v njih objemu počival mirno, sladko, da bi mi živi lahko zavidali Tebe — mrtvega. Pa četudi ne posije žarek solca v temo groba, predri bo to temo žarek spomina, žarek spomina osamele žene, žarek spomina Tvojih hvaležnih učencev, žarek spomina Tvojih vernih tovarišev in prijateljev in Ti delal družbo. In tako, tovariš, ne boš sam!

Poslavljam se od Tebe, tovariš, prijatelj! Roke v slovo nam ne moreš podati več, zakaj omahnila Ti je v smrt — do vstajenja. A poslavljam se od Tebe z zavestjo, da bo to delež tudi nam vsem.

Lahko zakriji, ti ljuba olševska prst, čuvajte njegov grob v gorški vrhovi, sijaj nanj zlato solnce, kakor obžarjal njegovo dušo veselje večnega blaženstva.

Vam, Olševčani, izročamo tovariši njegovi učitelja — Leopolda Ferjana, Leopold! Zbogom! Zbogom! —ap—

Dvojezične ljudske šole na Koroškem.

UBIJANJE SLOVENSkih OTROK.

V slovenskih krajih naše dežele ekzistirajo dvojezične ali — kakor jih imenujejo — utrojezične ljudske šole. Po zakonu bi se moralo v teh šolah poučevati v nemškem in slovenskem jeziku. Toda kakor se izpolnjujejo določbe drugih zakonov, kadar gre za Slovence, tako je tudi s šolskim zakonom. Dvojezične ljudske šole na Koroškem so samo na papirju, v resnici pa so te šole ne samo nemške — ker to bi bilo premalo — ampak strogo nemško nacionalne, kar hočemo tudi dokazati.

Ko otrok pričinja obiskovati šolo, sliši že prvo uro samo nemščino, ki je ne razume. Tako je sedaj, zakaj razmere se vedno slabšajo. Pred kakimi desetimi leti so vsaj v začetku — približno eno leto — poučevali slovensko, toda dandanes se je tudi v tem oziru izvršil preobrat. Vsak si torej lahko misli, kako težko je za slovenske otroke, ki morajo že prvi dan poslušati nemškega učitelja; kakor neumni ga gledajo, ker ga ne morejo razumeti. Zato se poslužuje kanzanja; to stori rajši, četudi zna slovensko, zakaj nemško-nacionalni učitelji, oziroma nemčurji, torej

odpadniki našega naroda, smatrajo za greh, učence poučevati v njihovem materinem jeziku.

Lahko si torej mislimo, koliko časa traja, preden se učenci kaj nauče. Če učitelja ne razumejo, je to pač silno težko. Mari ni to velika ovira? S takim poukom se je težko privaditi nemščine. Človek mora najpoprej dobro poznati svoj jezik, potem se šele lahko poprime drugih. Na ta način se uči hitreje, pa tudi pravilneje.

Kdor dokonča te utrakvistične šole ne poseduje nikakih zmožnosti — ne v nemškem, še manj pa v slovenskem jeziku. Pa tudi v drugem oziru je neumen. Prosim, saj se ni ničesar naučil. Učitelj je predaval o zgodovini, učenci pa so zijali z odprtimi ustni ter napenjali možgane — a niso mogli ničesar umeti. To velja za vse predmete. Torej so te šole prave neumnjevalnice.

Država bi kaj takega ne smela trpeti. Pač pa se slovenska deca v teh šolah vendar nekaj nauči, in sicer — sovražiti svoj narod. Čeprav niso popolnoma zmožni nemškega jezika, vzlic temu so goreči pristaši nemškega nacionalizma.

In zakaj tudi ne, saj so bili v šoli tako vzgojeni. Kolikor so učitelja razumeli, so vedno slišali hvalitv nemški narod, nemško kulturo, zgodovino itd. O Slovanih so imeli priliko poslušati kvečjemu najostudnejše laži.

Tako n. pr. sem izvedel, da so učitelji teh šol za boj na Balkanu poučevali na jako čuden način. Zmerjali so Črnogorce in Srbe ter jih kazali učencem v svinjski podobi. Pripovedovali so jim, da je bil srbski kralj kravji pastir in da prebiva ljudstvo tam doli v svinjskih hlevih; da je srbski in črnogorski narod brez najmanjše kulture, kakor n. pr. divjaki in še slabše; da v onih kraljih ni železnic ne cest. Celotako daleč so šli, da so se upali trditi, da so omenjeni narodi tako blizu živalstva, da so zmožni jesti tudi človeško meso. — Take in podobne stvari so pripovedovali učitelji svojim učencem o balkanskih Slovanih ter jim tako izkušali vliči v mlada srca stud do vsega, kar le količkal diši po Slovanstvu. Jaz sem to zvedel od neštetihi otrok; vsi so mi to enako pripovedovali in niti najmanj ne dvomim o resničnosti tega, kar sem v kratkem navedel. Sicer pa sam dobro vem, kakšen je pouk v teh šolah, ker sem bil tudi tako nesrečen, da sem jih moral obiskovati, in le slučajno se imam zahvaliti, da nisem utonil v nemškem morju z svojimi sošolci vred.

Ko bi na teh šolah poučevali slovenski narodnozavedni učitelji, bi bilo seveda vse drugače.

Toda slovenske učitelje pošiljajo v popolnoma nemške kraje, dočim v slovenskih kraljih nameščajo same zagrizene nemške nacionalce, ki niso zmožni slovenskega jezika, ali pa take, ki so slovensčine sicer zmožni, a so prodane duše, slovenski odpadniki in renegati.

Po vsej slovenski Koroški so razmere enako žalostne. Nekoliko boljše je pač na Spodnjem Koroškem, kjer se je Ciril-Metodova družba že precej žrtvovala, a še vedno premalo; tudi na Zgornjem Koroškem je hotela ustanoviti trdnjavo, ki bi bila velikanskega pomena, in sicer v najogroženejšem kraju, v občini Bekštanj pri Beljaku.

Material za zgradbo je že navožen, toda vlada slovenske šole ne pusti zidati, ker se je proti temu uprl občinski odbor, ki obstoji iz samih slovenskih odpadnikov. Tozadevno je sicer že parkrat interveniral pri ministrstvu tržaški državni poslanec g. dr. Rybač — na našega klerikalnega poslanca se v tej zadevi ne moremo obrniti, ker so klerikalci proti Ciril-Metodovi družbi — toda intervencije so ostale brez uspeha. Če bi se vsi slovenski in tudi drugi slovanski poslanci za stvar zavzeli, bi morala pasti ugodna odločitev, zakaj to je vendar sramota za ves slovenski narod, če nam niti na naši slovenski zemlji in s svojimi krajčari ne dopustijo graditi slovenske šole.

Par korakov od tam, kjer bi morala stati slovenska Ciril-Metodova šola, pa se dviga na slovenskih tleh prav ponosno Roseggerjeva šola — nemška trdnjava. Za pomembnejše slovenske dece jim niti utrakvistične šole ne zadostujejo več. Roseggerjevo šolo v tem kraju so postavili Nemci tedaj, ko jim je prišel na ušesa glas, da se zgradi tu slovenska Ciril-Metodova šola. Svojo nemškonalno šolo so lahko zgradili na slovenski zemlji — vlada jim je to dovolila — zgraditev potrebne slovenske šole pa so preprečili! Ali ni to krivica?

Razume se, da obiskujejo to Roseggerjevo šolo sami slovenski otroci, ker nemških v tem kraju ni. — Pred enim letom in pol je bil v tej šoli en slovenski otrok ubit. Učitelj ga je pri telovadbi tako preganjal, da je padel z droga. Par dni po tem dogodku je izdihnil. Učitelj je prišel sicer v preiskavo, a ni bil kaznovan. To seveda za to, ker je nemški nacionalce.

Bog varuj, da bi slovenski učitelj napravil kaj podobnega; ne bi se mu zgodilo človeško, bil bi kaznovan in izgubil bi eksistenco.

Pri vsem tem, kar smo napisali, jim gre pomembno delo še vedno prepočasi; njim se namreč tako zdi. Zato upri-zarjajo šolske veselice, Schulverein in Südmarka izdata za to veliko denarja. Na veselice vabijo slovenski naraščaj. Tam jim dajo piti in jesti, pa tudi denarja dobijo. Zato morajo seveda kričati »Heil« in prepevati nemškonalne pesmi. Na ta način jih pridobijo na svojo stran! Ne smem pozabiti, da jih učitelji tudi učijo, da morajo Slovence izzivati in zasramovati. Ubogi starši, ki imajo take otroke!

Iz tega, kar smo navedli, je pač zadosti jasno razvidno, kako ubijajo slovensko deca na Koroškem. To delajo Nemci v zvezi z vlado. Če bo ta barbarski šolski sistem na Koroškem še nadalje trajal, bo slovenski živeli v tej deželi popolnoma izumrl. Pri teh razmerah se nam koroškimi Slovincem ni mogoče razvijati. Edino le pritisk od zgoraj nas še lahko reši. Slovanski poslanci, pobrigajte se, dokler je še čas!

Agitirajte za svoje glasilo!
Pridobivajte mu novih naročnikov!

Deželno učiteljsko društvo v Gorici

se je po svoji deputaciji dne 2. t. m. poklonilo novemu deželnemu glavarju gospodu dr. Alojziju Fajduttiju in njegovemu namestniku gospodu dr. Alojziju Franku. Deputacija je izrekla samo svoje čestitke v imenu deželnega učiteljskega na visokih imenovanjih in je bila pri obih deželnih prvakih prijazno sprejeta.

Pozneje med zasedanjem se pokloni tudi gospodom deželnim odbornikom in poslancem ter ponovi ustno že davno odkrite težnje vsega učiteljskega po gnotni regulaciji. Sploh je deželno društvo agilno in vedno drega, da bi se končno uresničilo učiteljske želje. Neprestano vrta, da bi se predložil v sankcijo zakon, ki je bil sprejet v preteklem zasedanju in ušteva tudi stanarino v penzijske dohodke.

Neumljivo je zato, kako je vendar mogoče, da se ne sklene vse slovensko in italijansko učiteljsko deželno društvo. To je pač letargija, za katero ni najti dovolj besed, da bi jo zadostno ožigosali. Pristopite torej vsi k temu za učiteljsko res prepotrebno društvu in plačajte vsaj 2 K članarine vsako leto! Naslovite jo na ime tovariša Ignacija Kizmana v Dornbergu, ki je društven blaginik! Vsaj to bodi v veselje učiteljskim delavcem, ki žrtvujejo denar, potnine, čas in delo v povzdigo učiteljskega stanu in regulacijo naših plač. Proč s to stanovsko mlačnostjo in s tem mrtvilom! Sedaj je deželno učiteljsko vložilo novemu deželnemu zboru tudi sledečo peticijo v obeh deželnih jezikih:

Visokemu
deželnemu zboru
v Gorici.

Vdano podpisano društvo je že nešteto krat prosilo za izboljšanje učiteljskega gnotnega stanja. Tudi sedaj se obrača zopet z nujno prošnjo do visoke deželne zbornice, katera naj ne uvrsti svojega učiteljskega s preziranjem njegovih prošni med večne nezadovoljneže. Ne samo sedanja draginja, temveč prava revščina v učiteljskih družinah nas sili, da ponavljamo svoje opravičene prošnje. Premalenkostne so bile ureditve učiteljskih plač tekem zadnjih let v razmerju z vedno rastočo draginjo vseh živih ter drugih življenskih potrebščin in prevelika je razlika med pičlimi dohodki učiteljskega naše pokrajine in med dohodki državnih in deželnih uradnikov vseh mogočih kategorij.

Spoštljivo podpisano društvo, oduševljeno z iskrenim hrepenenjem uresničiti težnje vsega deželnega učiteljskega, prosji preugledno zbornico, da vendar enkrat s plemenitim svojim činom odstrani vedno večjo bedo iz učiteljskega stanu in njegovih rodovih.

Zaradi tega blagovoli visoka zbornica sprejeti sledeča izboljšanja učiteljskih plač in izpremeniti sedanji deželni zakon v naslednjem smislu:

1. Določitev stalnih temeljnih dohodkov za I. razred na 2000 K, za II. razred na 1800 K in za III. razred na 1600 K letne plače.

2. Petletnice naj znašajo brez razlike vsaka po 200 K na leto in naj se upoštevajo s prvim dnevom službenega nastopa.

3. Vse deželno učiteljsko imej pravico do polne pokojnine s 35letnim službovanjem računši s prvim vstopom v službo.

4. Stanarina naj se uračunava v pokojnino.

5. Zviša naj se stanarino v razmerju z vedno rastočo stanovanjsko draginjo.

V pojasnitev označenih prošni se drzne preudano podpisano društvo dostaviti sledeče opravičene opomnje:

Ad 1. V okrajih Gorica mesto, Gradšče in Tržič ne provzroča taka ureditev osnovnih plač nikakega zvišanja doklad in nikakih večjih izdatkov, ker uživa tamkajšnje učiteljske že pred časom priznane draginjske doklade. Pravilno in pa edino pravično bi bilo, da meri preugledna deželna zbornica z enakim usmiljenjem (!) vsemu učiteljstvu in deželi enake dohodke, ne oziraje se na posamezne okraje bolj kakor na druge. Razumna in pravična mati združuje okrog sebe vse svoje otroke z enako ljubeznijo.

Ad 2. Določitev starostnih doklad na 200kronske petletnice je še vedno daleč zaostala za triletnim vsakokratnim zvišanjem uradniških plač. Za današnje čase je pač žalostno, smešno alj poniževalno in pomilovalno, da imajo starejši učitelji po eno dve, tri in celo štiri petletnice z 80kronskim zvišanjem, mlajši pa prvo v znesku 140 K in vse druge višje odmerjene nego starejši. Ta razlika traja ves čas aktivne službe in tudi za čas v pokojju!

Ad 3. Upokojevanje s 35letnim službovanjem ni samo v olajšavo učiteljstvu, temveč tudi v korist ter povzdigo šolstva in vseh učnih uspehov. Po 35letnem službovanju se ne more učitelj posvetiti šoli, šolski mladini in njenemu napredku s popolnoma dovršenim delom in njegovim uspehi pešajo z vsakim dnevom. Drzujemo se napisati žalostno dejstvo, da so jako, jako redki učitelji — upokojevcji s polno službeno dobo 40 let, ker že izčrpajo svoje moči tudi pred 35letnim službovanjem.

Ad 4. Uštevanje stanarine v penzijske dohodke je bilo že sprejeto v preteklem zasedanju visoke zbornice, a teh pravičnih sklepov se ni še uzakonilo, ker se jih ni predložilo v Najvišjo sankcijo le zaradi malenkostnih formalnih pogreškov.

Ad 5. Potrebno je zvišanje stanarine zaradi neprestano rastoče splošne stanovanjske draginje. Vemo za slučaje, da plačajo učitelji večje stanarine, nego so jim utemeljene v plači.

Nujno potrebno je ugoditi vsem tem učiteljskim prošnam tudi zaradi tega, da se dvigne socialni ugled učiteljskega stanu. Predvano podpisano učiteljsko društvo je uverjeno o celokupnem plemenitem čuvstovanju visoke deželne zbornice in zaradi tega z gotovostjo pričakuje ugoditve svojih opravičenih prošni, da se z nepozabno hvaležnostjo začrta v učiteljska srca ta plemeniti čin preuglednega deželnega zbora, ki naj dvigne šolstvo in s tem pravo našo pokneženo grofovino.

Deželno učiteljsko društvo za pokneževino grofijo Goriško-Gradšćansko

v Gorici, dne 2. oktobra 1913.

Tajnik: Predsednik:
Alojzij Urbančič, l. r. Franc Bajt, l. r.

Iz naše organizacije.

KRANJSKO.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj ima svoje običajno jesensko zborovanje v Kranju prihodnji četrtek, dne 16. oktobra t. l., popoldan ob treh v fizikalnem kabinetu kranjske gimnazije. — Dnevni red zborovanja je naslednji:

1. »O geoloških dobah«, predava g. dr. Vladimir Herle, c. kr. gimn. profesor v Kranju.

2. »Gmotni položaj Zaveznih listov«, poroča tovariš Josip Lapajne, nadučitelj v Cerkljah.

3. Slučajnosti.
Ker sta obe glavni točki dnevnega reda prav zanimivi, zato vlužno vabi k mnogobrojni udeležbi vse čislane člane in prijatelje društva odbor.

Kamniško učiteljsko društvo zboruje v soboto, dne 18. t. m., ob 2. uri popoldne v Domžalah v »Sokolskem domu«. Tovariš Schmeidek bo predaval o šolskem vrtu in kmetijskem pouku. — Učiteljsko se vabi, da se zborovanja v obilnem številu udeležijo.

Jubilejska samopomoč.

Nekateri člani so popolnoma pozabili na § 4. društvenih pravil. Opozarjajo se, da takoj poravnajo zastanke; kdor ne

* Nam se te zahteve ne zde pravilne. Organizirano učiteljsko ne sme niti za las popustiti od zahtev vsega avstrijskega učiteljskega, ki hoče in mora imeti svoje plače enake plačam državnih uradnikov. S popustljivostjo v teh skupnih zahtevah je kršena solidarnost in je boj silno ožkočen! Kaj poreče naša Zaveza in slovenska Zveza? Uredn.

** Sklicujte se na § 56. drž. šolskega zakona. Uredn.

poravna do 25. t. m., se ga bo na njegove stroške opominjalo v rekomandiranem pisumu; po brezuspešnem opominu pa izključilo. — Učiteljsko, katero hoče vstopiti v društvo, daje vsa pojasnila tovaris Ivan Schmeidek, učitelj v Krtni, pošta Dob.

Književnost in umetnost.

Utva in Mira: »Pravljice«.

Ocena. — Spisal Ferdo Plemeč.

Za leto 1914. je izdala in založila družba sv. Mohorja 80 strani debel zvezek »Pravljic« Utve in Mire, namenjen — komu? Pred nedavnim je o priliki ocene neke mladinske knjige dobrovoljni kritik delal razliko med 10, 20, 30 in 70letno mladino. Od tedaj so »mladinski« pisatelji tako zbegani, da nimajo več pravega poguma na vesti koj na platnicah svojega proizvoda dobo starosti, ki ji je spis namenjen. Tako tudi v teh »pravljicah« beremo jedva na 52. strani v peti vrsti, da so te tiskane pole namenjene detetu, tedaj otroku v najnežnejši starosti. To daja misliti človeku, ki pred tem novim darom nam učiteljem posebno naklonjene družbe stoji kakor pred neko uganko, ki mu jo je zastavil družbin odbor. Uganka tiči namreč že v naslovu knjige, ker te »Pravljice« v pretežni večini po svoji obliki in vsebini in svojem slogu — pravljice niso. Hočem to tudi dokazati brez ozira na desno in levo, ker velika postaja povodenj odkritih in prikritih mladinskih spisov v slovenski domovini, in dobro je, da smo si tudi glede pravljic na jasnem.

Tov. Josip Brinar mi je izkazal neprickavano čast, da je v »Pedagoškem letopisu« za leto 1912. ponatisnil moje mnenje, mnenje namreč, da je pisateljavnje na polju mladinske književnosti umetnost, a ne čin spretnosti in dobre volje. Pisateljici »Pravljic« pa je, kakor knjiga kaže, vodilo pri spisovanju v glavnem je poslednje. In tako stojimo, naravnost rečem pred pretežni večini ponesrečenimi proizvodi, ki le tuintam kažejo blede reminiscenco na stare, večnolepe, a že kdaj izdane pravljice naših dobrih babic, vobče pa izdajajo znak našega časa, t. i. nerovno hlastanje, iskanje po efektilih, ter kažejo vkljub vsemu aparatu starih pravljic le prazno vsebino. Tehnika, način pripovedovanja, pravljici specifično lastnega je vseskozi pomanjkljiva. Na ta način pravljic ni pripovedovati. Le čitajte jih in priznali boste, da ste le s težavo se prerili do konca Utvinih in Mirinih »pravljic«, in da ste dosegli konec s prazno dušo, z razočaranim pričakovanjem. Zame ta najnovjša publikacija dr. sv. Mohorja le obremenuje taro naše mladinske književnosti. To smo v »Zvončku« že povsem kaj lepšega brali.

Seveda mora bralec vprvo abstrahirati Cotičeve res sugestionalne vinjete, ki često več govore negoli plehko besedi, in tudi drugače govore. Za »Pravljice« menda tudi prvotno niso bile risane vse. Opozarjam le na naslovne, v tri polja razdeljene vinjete na straneh 9, 18, 33, 39, 41 itd., ki nosijo večinoma označbo raznih mesecev in so tako srečno razdeljene, da n. pr. vinjeta z označbo »marec« stoji nad pravljico, ki začne: »Kako se je poslavljalo poletje...« Sklepčne vinjete z označbo »konec« so pa vse srečno razpostavljene, ker bi sicer človek časih res ne vedel, je li »pravljice« že konec ali ne. Vsa čast drugače risarju, ki je ustvarjal nad nivojem podane mu stvarine ter nekoliko dvignit ugled te — začarane botanike, ki nam jo podaja pričujoča knjiga. Da, botanike. Med vsemim osemnaštini »pravljicami« je namreč osem basni iz rastlinstva. Slednja («Kako je nastala marjetica» — Spisala Mira) je le prosto pripovedovanje stare legende; »Vijolica« na str. 33 («cvetična bajka» — spisala (?) Mira) pa je neoriginalna, prosto pripovedovana po nemški poeziji »Vom Veilchen...«, ki smo jo še kakor učenci brali v nemških šolskih berilih. Malce več previdnosti v tem pogledu ne škodi!

Nedvomno stoje Utvine »pravljice« v tej zbirki višje od Mirinih, dasi jih je le sedem. Ob daljšem dozorevanju bi ta ali ona Utvina pravljica postala nekaj res pomnovega branja vrednega. Utva je podala sledeče:

»Zlatolasa kneginja Pravljica«. To je nekaj subjektivno navdahnjen uvod v knjigo, ki otroka ne bo ganil k drugemu nego li k zdehanju. Vsebine tu ni, dejanja tudi ne, na čuvstvo ne vpliva. Nagromadene pa so reminiscence iz starejših pravljic v obliki tipičnih imen in fraz in med vrstami so označene prešerne obljube, ki jih knjiga v naslednjem ne izpolnjuje.

»Skratec nagajivček« je v prvem delu dober, sploh pa najboljši spis knjige. Ima vkljub trdemu slogu vsebino, celo srčkano vsebino. V drugem delu pa zopet